

ЗМОНЕ

АЛЬТЭРНАТЫВА ШКОЛЕ, альбо Чаму некаторыя дзеці вучацца дома

— Ваша дзіця хворэе?
— Не.
— Яно — геній?
— Не.
— Тады ж чаму вы хочаце, каб яго вучылася дома?

Звычайна такая размова адбываецца ва ўсіх тых бацькоў, якія прыходзяць у школы пісаць заяву аб навучанні іх дзяцей па індыўідуальным плане (не бытаць з навучаннем дома, калі дзіця па стане здароўя не можа наведваць школу). Аргументаў, чаму вучоць дома такая сем'я лічыць лепшай за школьную, прыхільнікі хатняга навучання могуць называць шмат.

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Каб больш паспяваць і больш ведаць

Летась на хатняе навучанне перайшла Марыніна дачка. Сёння Адэльці 12 гадоў. І яна самастойна праходзіць праграму сёмага класа.

— Дачка не засвойвала па некаторых прадметах школьную праграму. Мы былі вымушаныя праходзіць усё дома. Акрамя таго, Адэльца моцна стамлялася ў школе. Ужэ ў пятым класе яна фактычна вучылася дома, бо часта мы сядзелі на медыцынскіх даведках. Вось і пачалі шукаць іншую форму навучання, даведаліся, што ёсць індыўідуальны план, і ўжо другі год вучымся такім чынам, — распавядае Марына. — За гэтыя два гады значна палепшыліся аднакі па ўсіх прадметах, ніжэй васьмёркі ў нас няма. У Адэль якрыз змянілася класная кіравніца, яна нас паўгода агітвала, каб мы вярталіся ў школу, а пасля сказала: «Хай і іншыя дзеці пераходзілі б на індыўідуальны план, але толькі тыя, хто так добра займаецца». І гэта яна не ведала пра тое, як дзяўчыны было складана вучыцца, якія былі эмацыйныя праблемы. Дачка перастала да ночы сядзець над хатнімі заданнямі. Калі дзіця займаецца самастойна дома, прыблізна ў два разы менш часу патрабуецца для засваення праграмы! У дачкі ўзваліся шмат часу, у які яна можа займацца тым, што ёй цікава. Дзяўчынка... пачала чытаць кніжкі. Дзіцяці, якое ходзіць у школу, проста няма калі чытаць кнігі, і гэта ў пачынаючых з сярэдніх класаў. Толькі ў вучняў малодшых класаў ёсць час на нейкія дадатковыя заняткі. Тыя дзеці, якія ў пачатковай школе займаліся і музыкой, і гімнастыкай, у сярэдніх класах месца выбіраць, які занятка пакінуць, а ў старэйшых наогул ад усяго адмовіцца і толькі думаць, як здаць іспыты, — заўважае Марына.

І Марына мае рацыю. Прынамсі, скаргі на тое, што ў старэйшых школьнікаў сапраўды няма часу на нейкія заняткі па інтарэсах, я даволі часта чую як ад сваіх знаёмых, у якіх ёсць дзеці, так і ад саміх школьнікаў. А некаторыя рэчы здаюцца дзіўнымі. Чаму ў нас так працігаюць усялякія платаныя курсы, дзе вельміскімі рыхтуюць да наступлення? І чаму такая вялікая колькасць дзяцей займаецца з рэпетытарам? А што ж яны тады вучаць у школе? Варта ўзгадаць сёлётыя цэнтры літэратуры, а на якіх вучыцца аднаго аднаго і толькі думаць, як здаць іспыты, — заўважае Марына.

І Марына мае рацыю. Прынамсі, скаргі на тое, што ў старэйшых школьнікаў сапраўды няма часу на нейкія заняткі па інтарэсах, я даволі часта чую як ад сваіх знаёмых, у якіх ёсць дзеці, так і ад саміх школьнікаў. А некаторыя рэчы здаюцца дзіўнымі. Чаму ў нас так працігаюць усялякія платаныя курсы, дзе вельміскімі рыхтуюць да наступлення? І чаму такая вялікая колькасць дзяцей займаецца з рэпетытарам? А што ж яны тады вучаць у школе? Варта ўзгадаць сёлётыя цэнтры літэратуры, а на якіх вучыцца аднаго аднаго і толькі думаць, як здаць іспыты, — заўважае Марына.

І Марына мае рацыю. Прынамсі, скаргі на тое, што ў старэйшых школьнікаў сапраўды няма часу на нейкія заняткі па інтарэсах, я даволі часта чую як ад сваіх знаёмых, у якіх ёсць дзеці, так і ад саміх школьнікаў. А некаторыя рэчы здаюцца дзіўнымі. Чаму ў нас так працігаюць усялякія платаныя курсы, дзе вельміскімі рыхтуюць да наступлення? І чаму такая вялікая колькасць дзяцей займаецца з рэпетытарам? А што ж яны тады вучаць у школе? Варта ўзгадаць сёлётыя цэнтры літэратуры, а на якіх вучыцца аднаго аднаго і толькі думаць, як здаць іспыты, — заўважае Марына.

І Марына мае рацыю. Прынамсі, скаргі на тое, што ў старэйшых школьнікаў сапраўды няма часу на нейкія заняткі па інтарэсах, я даволі часта чую як ад сваіх знаёмых, у якіх ёсць дзеці, так і ад саміх школьнікаў. А некаторыя рэчы здаюцца дзіўнымі. Чаму ў нас так працігаюць усялякія платаныя курсы, дзе вельміскімі рыхтуюць да наступлення? І чаму такая вялікая колькасць дзяцей займаецца з рэпетытарам? А што ж яны тады вучаць у школе? Варта ўзгадаць сёлётыя цэнтры літэратуры, а на якіх вучыцца аднаго аднаго і толькі думаць, як здаць іспыты, — заўважае Марына.

І Марына мае рацыю. Прынамсі, скаргі на тое, што ў старэйшых школьнікаў сапраўды няма часу на нейкія заняткі па інтарэсах, я даволі часта чую як ад сваіх знаёмых, у якіх ёсць дзеці, так і ад саміх школьнікаў. А некаторыя рэчы здаюцца дзіўнымі. Чаму ў нас так працігаюць усялякія платаныя курсы, дзе вельміскімі рыхтуюць да наступлення? І чаму такая вялікая колькасць дзяцей займаецца з рэпетытарам? А што ж яны тады вучаць у школе? Варта ўзгадаць сёлётыя цэнтры літэратуры, а на якіх вучыцца аднаго аднаго і толькі думаць, як здаць іспыты, — заўважае Марына.

І Марына мае рацыю. Прынамсі, скаргі на тое, што ў старэйшых школьнікаў сапраўды няма часу на нейкія заняткі па інтарэсах, я даволі часта чую як ад сваіх знаёмых, у якіх ёсць дзеці, так і ад саміх школьнікаў. А некаторыя рэчы здаюцца дзіўнымі. Чаму ў нас так працігаюць усялякія платаныя курсы, дзе вельміскімі рыхтуюць да наступлення? І чаму такая вялікая колькасць дзяцей займаецца з рэпетытарам? А што ж яны тады вучаць у школе? Варта ўзгадаць сёлётыя цэнтры літэратуры, а на якіх вучыцца аднаго аднаго і толькі думаць, як здаць іспыты, — заўважае Марына.

І Марына мае рацыю. Прынамсі, скаргі на тое, што ў старэйшых школьнікаў сапраўды няма часу на нейкія заняткі па інтарэсах, я даволі часта чую як ад сваіх знаёмых, у якіх ёсць дзеці, так і ад саміх школьнікаў. А некаторыя рэчы здаюцца дзіўнымі. Чаму ў нас так працігаюць усялякія платаныя курсы, дзе вельміскімі рыхтуюць да наступлення? І чаму такая вялікая колькасць дзяцей займаецца з рэпетытарам? А што ж яны тады вучаць у школе? Варта ўзгадаць сёлётыя цэнтры літэратуры, а на якіх вучыцца аднаго аднаго і толькі думаць, як здаць іспыты, — заўважае Марына.

І Марына мае рацыю. Прынамсі, скаргі на тое, што ў старэйшых школьнікаў сапраўды няма часу на нейкія заняткі па інтарэсах, я даволі часта чую як ад сваіх знаёмых, у якіх ёсць дзеці, так і ад саміх школьнікаў. А некаторыя рэчы здаюцца дзіўнымі. Чаму ў нас так працігаюць усялякія платаныя курсы, дзе вельміскімі рыхтуюць да наступлення? І чаму такая вялікая колькасць дзяцей займаецца з рэпетытарам? А што ж яны тады вучаць у школе? Варта ўзгадаць сёлётыя цэнтры літэратуры, а на якіх вучыцца аднаго аднаго і толькі думаць, як здаць іспыты, — заўважае Марына.

І Марына мае рацыю. Прынамсі, скаргі на тое, што ў старэйшых школьнікаў сапраўды няма часу на нейкія заняткі па інтарэсах, я даволі часта чую як ад сваіх знаёмых, у якіх ёсць дзеці, так і ад саміх школьнікаў. А некаторыя рэчы здаюцца дзіўнымі. Чаму ў нас так працігаюць усялякія платаныя курсы, дзе вельміскімі рыхтуюць да наступлення? І чаму такая вялікая колькасць дзяцей займаецца з рэпетытарам? А што ж яны тады вучаць у школе? Варта ўзгадаць сёлётыя цэнтры літэратуры, а на якіх вучыцца аднаго аднаго і толькі думаць, як здаць іспыты, — заўважае Марына.

было», — расказвае Марына. — Але ў нас асаблівае сітуацыя: я — матэматык, дзядуля — фізік. Як паказаць практыка, дзіця можа самастойна засвойваць многія прадметы проста па падручніках. Адзільці цяжка даюцца профільныя прадметы, таму я сяджу побач і правяраю, як яна праходзіць матэматыку. Але англійскую мову, хімію, фізіку яна ў стане засвоіць сама. Не кажу ўжо пра біялогію, якая ў яе любімая, географію, гісторыю. Мая роля — толькі правяраць хатнія заданні, якія мы самі вызначаем. У нас ёсць заданне на чвэрць, і далей мы самі размыркуюем час, калі і што вучыцца. Раз на чвэрць дзіця павіна прысоці ў школу і здаць заданне па прадмеце, форму іспытаў выбіраюць настаўнікі. Напрыклад, па матэматыцы гэта можа быць кантрольная, па гісторыі — тэсты. Па законе настаўнікі павіны ў выкладку патрэбы аказваць кансультацыі такім дзецям. Таксама мы маем права і на наведванне ўрокаў у школе.

Наша асабістая думка, што адукацыя ў «надомніку» атрымліваецца значна лепшай, і гэта пацвярджаецца сітуацыяй у Злучаных Штатах, Канадзе, дзе дзеці, якія атрымліваюць адукацыю самастойна, шмат. Там універсітэты, каледжы з задавальненнем прымаюць надомнікаў, бо бачаць, што ў іх ведаў не менш, чым у тых, хто вучыўся ў школе, але надомнікі не прывыклі думаць шаблонна, яны самі шукаюць інфармацыю, прычым на розных падручніках. Глядзіце: школа дае адну праграму, а я пайшла ў кнігарню па шшыткі па беларускай мове для свайго сына-першакласніка Вацлава (на першае верасня яму было 7 гадоў і два месяцы), які таксама сёлета пачаў вучыцца па індыўідуальным плане. І ў кнігарні я бачу пяць праграм, і магу выбіраць, па якой з іх займацца з сынам, ад нас патрабуецца толькі прысоці і паказаць веды. Калі старэйшая дачка ў асноўным засвойвае прадметы самастойна, з малодшым займаюся я. Але на ўсе ўрокі з першакласнікам я трычу на дзень максімум адну гадзіну: за гэты час мы паспяваем зрабіць матэматыку, дзіця піша пропусы, я сяджу слухаю, як сын чытае, і ў дадаток мы займаемся англійскай мовай, якой няма ў першым класе. Прычым часам дзіця просіць у мяне зрабіць не адзін, а два ўрокі запар, таму што яму вельмі цікава займацца. Слоўніквы запас па англійскай мове папаяўняю ўвесь час. Проста ідзею па доме і засвойваем назвы прадметаў, якія ён бачыць вакол, колеры... Адна з абавязковых умоў для сем'яў, у якіх дзеці вучацца па індыўідуальным плане, на нашу думку, знаходжанне аднаго з бацькоў дома (цэлы дзень ці хаця б паўдня). Мне больш зручна, у аднаго дзекрэтнага адпачынку пераходжу ў другі. Акрамя таго, я магу працаваць дома.

Каб дзіця расло здаровым

— Вы казалі, што Адэльці эмацыйна цяжка было вучыцца ў школе. А цяпер нешта змянілася?

— Яна супакойлася. Нашта спакайней абстаноўка дома і нашата лясчэй займацца. Глядзіце: нават у пачатковай школе, без наведвання нейкай практоўжнікі, дзеці павінны праводзіць 4-7 гадзін практычна сядзячы ў памяшканні, ім нікуды не выйсці. Ім прыходзіцца займацца нават тады, калі гэтага не хочацца. Напрыклад, калі дзіця сядзе дэранна адчувае, у яго лясчэй галава, але няма тэмпературы і даведку ў палкініцы не возьмеш. А дома дзіцяці не трэба рабіць над сабой ніякіх высілкаў. Яно можа спакойна адпачыць і ўзяцца за заняткі ў больш спрыяльны час. Акрамя таго, на дзіця не навалявацца праблемы, якія не звязаныя з засваеннем ўрокаў. У пазнейшы час дзеці падобныя на зграю вучняў, яны вымушаны падладжывацца пад настаўніка, пад калектыв. Каб стаць любімчыкам у настаўніка, некаторыя спрабуюць падлівацца. Яны гіркуюць. Так, калі дзіцяці сёння паставілі аднаку, яны выпрацоўвае сваю тактыку, кітаўту «я магу два ўрокі быць спакойным, бо мяне не будзе выклікаць». А колькі розных праблем бывае звязана з асабістым стаўленнем настаўніка да дзяцей ці аднагодукаў. Дзеці змагаюцца за сваё месца, хтосьці стараецца быць кіраўніком у групе, а гэтыя прыгнятуюць.

— Напэўна, пры навучанні дома вам не трэба баяцца, што дзіця ў школе падхопіць грып ці гэтую нейкі вірус?

— Мы прапісаны ў Мінску, а жывём на лясчэйшы ў Ракаве. Жыцьцё ў горадзе нам было цяжка, два маіх сыны — алергікі, але, калі мы перабралі жыцьцё на вёску, забыліся на гэту хваробу. Побач з лясчэйшым — вазера, ручай, лес хваёвы...

(Заканчэнне на 2-й стар. «ЧЗ».)

ГРАФІЦІ СУПРАЦЬ ВІЧ-ІНФЕКЦЫІ

Восем графіткаў намалювалі сваё стаўленне да ВІЧ-інфекцыі. Конкурс графіцкі на тэму прафілактыкі ВІЧ-інфекцыі прайшоў на тэрыторыі Мінскага трактарнага завода. Дарожныя знакі «Стоп СНІД», вялікія каларыяны надпісы і абстрактныя малюнкi будучы стаяць цяпер на тэрыторыі МТЗ.

Па словах арганізатараў, гэта нядрэны спосаб прыцягнуць увагу моладзі завода, а гэта 7 231 чалавек, да праблемы ВІЧ-інфекцыі. Ідэя арганізацыі такога конкурсу з'явілася ў прадпрыемства падчас супрацоўніцтва з Глобальным фондам ААН па барацьбе са СНІДам, туберкулёзам і малярый, а таксама Міністэрствам аховы здароўя Беларусі. Глобальны фонд выдзеліў спецыяльны гранд па прафілактыцы ВІЧ на працоўным месцы. Згодна з ім 15 прадпрыемстваў цяжкай і лёгкай прамысловасці, а таксама сферы абслугоўвання распрацоўвалі інфармацыйныя праекты па ліквідацыі перадузятга стаўлення і дыскрымінацыі людзей з ВІЧ.

— Вынікі нашай працы па прафілактыцы ВІЧ мы бачым ужо зараз, — расказвае Сяргей Сідаровіч, спецыяліст па працы сярод моладзі бюро інфармацыйнай працы МТЗ. — Пасля правядзення семінараў у форме дыскусій для начальнікаў цэхаў, сцігма (негатывная асацыяцыя чалавека з чымсьці ганебным, непрыстойным — **заўв. аўт.**) да людзей з ВІЧ зменшылася з 84,6 працэнта да 31,6 працэнта.

У планах МТЗ пасля конкурсу графіцкі ў супрацоўніцтва з асацыяцыяй людзей, што жывуць з ВІЧ, правесці дзве выставы, а таксама канцэрты ў падтрымку барацьбы са СНІДам.

Нагадаем, што па звестках медыкаў на 1 кастрычніка гэтага года ў краіне зарэгістравана 11 476 выпадкаў ВІЧ-інфекцыі. З іх жанчын — 38 % (4370 чал.), мужчын — 62 % (7106 чал.). Пераважаюць большасць інфіцыраваных і гэтыя людзі ва ўзросце ад 15 да 29 гадоў (іх 7 453 чалавек).

Настасся ЗАНЬКО.

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.

Клуб юнказаў

ДЗВЕРЫ СТАЛОЎКІ САСКОКВАЮЦЬ З ЗАВЕСАЎ

Як толькі гучыць званок з уроку, дзверы сталоўкі проста саскокваюць з завесаў. Гэта чарговая згадалая паралель краінак хваляў уліваецца ў памяшканне і запэўняе яго да акіяна. За кожным класам замацоўваюцца пэўныя сталы, паўсюды мiтусацца дзеці, спрабуючы заняць сваё законнае месца. Кухары і дзятурныя марна спрабуюць іх супакойць.

Многія мае аднакласнікі з задавальненнем ядуць у нашай сталоўцы, бо асартымент страў, якія нам прапануюць, вельмі вялікі. Так, сярод супоў — бульбяныя з крупамі ці бабовымі, малочныя, баршчы. На другую страву — кашы, піорэ з падліўкай з кавалкамі свініны ці ялавічыны, сасіскі, заўсёды ёсць салаты з агародніны. А можа яшчэ ўзгадаць пра манікі, крупеннікі, пудынгі, запяканкі. Ці гэтага мала? На мой погляд, і асартымент разнастайны, і часу хапае на тое, каб паесці. І 22 тысячы беларускіх рублёў на тыдзень за абеды — гэта невялікія грошы ў наш час.

Дзеці насамрэч забяспечаны гарачым харчаваннем. І дарэмна школе прыпісваюць віну ў прыросце захворваннаў страўніка ў дзяцей з-за няякаснага харчавання. Пры жаданні людзей вучань зможа тут набыць нармальнае харчаванне. Абы хацеў. Прынамсі, з маіх аднакласнікаў 90 працэнтаў абеднае менавіта ў школе.

Сустракаюцца, праўда, і такія вучні, каму цалкам ці часткова не падабаюцца школьныя абеды, але іх усё адно прымушваюць есці, такі загляд зверху: «Усе без выключэння дзеці павінны харчавацца ў школьнай сталоўцы!». Кропка!

Адзіны спосаб адмовіцца — напісаць заяву. Я паікавілася ў аднаго чалавека ў класе, які не паленаваўся так зрабіць, у чым прычына яго ўчынку. «Грошай шкада, — адказаў ён. — 22 000 на тыдзень — гэта занадта! Ды і не хачу я есці». Як бачыце, пэўных каментароў, што яму ежа не падабаецца — няма, хлопец хадзіць у сталоўку проста лянучыся.

Але для такіх у школе ёсць яшчэ адна прапанова — школьны бундэт, дзе можа перахапіць чаго-небудзь смянчэнькага. Тут прадаюцца самыя свежыя і самыя смачныя (вось гэтага дакладна не адныя) булчакі, якія, здаецца, самі гатовыя скончыць у рот. Салаты ўсіх відаў, сокi, вафлі і нават желе. Так, выбар у нас шырокі. Хоць хацелася б каб, былі тэ і стравы для тых дзяцяч, якія сочаць за сваёй фігурай. Больш бы садавіны, гародніны, страў, прыгатаваных на пары.

Анастасія КАПІЧЫНА.

ЛЯНОК-КУЖАЛЁК, або Паўночны шоўк яшчэ сядзе пакажа

Летам мы, гурткіцы «Школы мадэльера» рэспубліканскага Палаца дзяцей і моладзі, бралі ўдзел у міжнародным конкурсе дзяцінай і юнацкай моды, які праходзіць у Вільносе — вазілі на паказ новую калекцыю з ільняных тканін. Шчыра кажучы, па дарозе ў Літву яшчэ добра не ўсведамлялі, якая высакародная мiся на нас ускладзена, і толькі ў час выступлення на подыуме ўбачылі, з якой непадробнай цікаваасцю члены міжнароднага журы і нашы равеснікі, удзельнікі конкурсу з Прыбалтыкі, Расіі, Украіны, Румыніі, разглядалі нашы авангардныя, але з захаваннем нацыянальнай адметнасці, сукенкі і касцюмы.

Члены журы здзіўляліся — няўжо лянныя вырабы могуць выглядаць так прыгожа, сучасна і разнастайна? Мы ж імкнуліся пераказаць прысутным у тым, што з ільняных тканін выдатна выглядае не толькі адзенне для адпачынку, але і элігантная дэлевава вопратка. Як-нік шэраг сучасных мадэльераў даўно выкарыстоўвае лён у сваіх калекцыях!

Што да Беларусі, то нездарма яе называюць «краінай паўночнага шоўку». У легендах і паданнях лён называецца «залатым руном», але для нас гэта культура зусім не міфалагічная, а цалкам зямная, адзін з гарантаў дабрабыту, што пацвярджаецца выявай апошняй на нашым гербе. На адваротным шляху з Вільноса мы з захваленнем абмяркоўвалі, які будзе наступная лянная калекцыя. Шкадаваў іха аб адным — у айначынныя фірменныя магазіны няма тоў разнастайнасці лянных тканінаў, якую хацелася б бачыць не толькі прадстаўніцкам высокай моды, але і мадэльерам-пачаткоўцам.

Сёння ў свеце назіраецца сапраўды бум на «зеляную экалогію», цярпеліны час аб'яўленыя векнам натуральных валокнаў. У шэрагу замежных краін ужо ёсць, дарчы, цікавыя апрацоўкі льну — з метанію, біскучым пакрыццём. У такіх тканін даволі багатая каларыстыка. Можна, аналагічныя вынаходніцтвы існуюць і ў нашай прамысловасці, але ўбачыць на прылаўках лён з эпістанам ці шоўкам амаль немагчыма.

Спадываю, нашы надзеі спраўдзіцца, бо развіццё ляннай галіны сёння ўдзяляецца значна больш увагі. Калі на прадпрыемствах, якія выпускаюць лянную прадукцыю, з'явіцца новае абсталяванне, новыя тэхналогіі, а менавіта такая задача ставіцца кіраўніком дзяржавы перада ляннай галіны, значыць, і ў гандлі з'явіцца лянныя тканіны новага пакалення: мяккія, якія менш каменчацца, не даюць усадкі, маюць насычаны афарбоўкі. Лён, што мы — будучыя мадэльеры, швачкі, тэхналагі, дызайнеры можам і павінны разважаць на гэтую тэму.

У «Школе мадэльера» я займаюся пяты год. Разам са мной — іншыя 15-17-гадовыя дзяцінцы. Захапленнем мы абавязаны Наталлі Базанавай — вопытнаму педагогу, майстру сваёй справы, якая не проста навучыла нас шыць, але і дала магчымасць зразумець, што пашыў і мадэляванне адзення — непарушны творчы працэс. «Дванаццаць гадоў выкладваю ў «Школе мадэльера» і не перастаю здзіўляцца, як мае выхаванкі, рыхтуючы новыя калекцыі, робяць невялічкія адкрыцці, — сказала неяк Наталля Георгіеўна. — Дзякуючы такім назіранням, і скама пачынаю лепей вызначачь новыя напрамкі і тэндэнцыі ў моладзевай модзе». Прыемна такое чуць, хоць зразумела, што гэтыя словы — адзін з педагогічных прыёмаў, спроба натхніць нас на новую справу, надаць упэўненасці ў працэсе падрыхтоўкі мадэляў.

Мы разам робім эскізы калекцый, прымудляем іх назвы — «Соль», «Адлюстраванне душы», «Сптаканне з мінулым» (апошняй, дарчы, заняла першае месца на конкурсе «Пралеска» і другое ў конкурсе «Арганічная архітэктура»). Ільняная калекцыя «Сптаканне з мінулым» пасляхова дэманстравалася на подыумах Мінска на свяце горада, дні абароны дзяцей. Мадэль гэтай калекцыі, як мне здаецца, яскрава сведчыць, што ўмела апрацоўваныя лянныя тканіны добра трываюць фарму, дазваляюць ствараць любія аплікацыі. Словам, будучыня — за льном!

Вольга ЗАХАРАВА, навучэнка гімназіі № 30 г. Мінска.

Ратуйцеся! РАЗВОДЫ сярод нас...

2009 год — 78800 шлюбаў, 35056 разводаў. Сем месяцаў 2010 года — 39661 шлюб, 19756 разводаў. Такія лічбы зафіксаваны па краіне Міністэрствам статыстыкі і аналізу. Дванаццаты год таму развалілі і мае бацькі. Цяпер мне дваццаць, і я хачу зразумець, што перахаджае людзям жыццё разам шчасліва. Чаму тыя, хто абяцае кахаць адзін аднаго, разводзяцца? Чаму інстытут шлюбу сёння такі слабы? Як можна зрабіць сем'ю больш моцнай?

Асабістае

Я вельмі яскрава памятаю некаторыя моманты майго дзяціства. Лепш за ўсё запамініліся сваркі паміж бацькамі... У такіх імгненні я не ведаў, куды свахацца. Хацелася аднаго, каб не чуць іх папрокі адно аднаму. А куды ж можна свахацца ў кватэры?.. Таму даводзілася працягваць свае гульні з цацкамі і быццам нічога не разумеючы, ні на што не звяртаць увагі...

А потым бацькі разваліліся. Толькі я амаль не заўважыў гэтага: як не займаўся мною бацька раней, так і не стаў стаяць пасля. Здаецца, што я заўсёды жыў толькі з маці...

І ўвесь час, пакуль я стаўлеў, у маёй галаве гадавалася думка, нават і не думка — абяцанне самому сабе, што мая сям'я будзе моцнай, што мае дзеці вырастуць у поўнай сям'і.

Вядома, маё канчатковае стаўленне да шлюбу сфарміраваў адзін літаратурны твор. У беларускай п'есменніцы Элізы Ажэшка ёсць аповесць «Хам». Я прачытаў яе, калі мне было 17 гадоў. Мне ўразілі паводзіны галоўнага героя: ён дараваў сваёй жонцы усё — здраду, непавагу, нават спробу атруціць. А разважаў ён вельмі проста пры гэтым: «Я абяцаў, калі мы браліся шлюбам, што буду яе заўсёды кахаць, клапаціцца пра яе ў любых абставінах». Ён і не разумеў, які гэта можа не дараваць. Праз гэты твор я вырашыў, што сваю сям'ю буду будаваць згодна з такімі воль прастымі разважанымі.

Ці воль апавяданне Міхаса За-рэцкага «Бель». Галоўны герой Дадніла разумее, што яму надакучыла жонка, ён яе больш не кахае, але

У адказ былі пералічаны амаль што ўсе з узагодна.

— А якіх з гэтых якасцяў вам не хапае? — Цярпіліваеці, — прызнача адзін юнак. — Працавітасці, — сказаў ціха другі.

— Ну, дык калі ўжо дакладна ведаеце свае недахопы, трэба вырашацца, працаваць або зрабіць — кажа выкладчыца.

Падчас шчырай гутаркі мяне чамусьці асабліва ўразіў хлопец з Мінскай вобласці, які вельмі цікава і падрабязна расказваў пра сваю родную вёску, яе гісторыю. Паводле ягоных слоў, вёска Вялікае Стахава і Малое Стахава з'явіліся дзякуючы працавітым братам Стахамам. Яны жылі сумленна, добра працавалі, з усімі ладзілі...

Пачуў я і расказ ад яшчэ аднаго хлопца пра вазера Свіцязь, глыбока якога мясцовы пан так і не вымераў — як ні стараўся. Пра тое, што грыбоў і ягад у лесе ля вазера шмат. І які хочацца расказчыку пасля вызвалення вярнуцца ў родныя мясціны.

І верш «Мой родны кут» Коласа, і словы Скарыны прагучалі... Хлопцы добра падрыхтаваліся. Калі б не месца, дзе праходзіла акцыя, падумаў бы, што нядзе ва ўзорнай гімназіі знаходжуся.

Адзін з выхаванцаў выканаў шлягер пра Віцебск. Сам ён зусім з іншага рэгіёну. Старажытны горад над Заходняй Дзвіной, канешне, запамінаць на ўсё жыццё... Мо і не толькі таму, што адбываў тут пакарэнне.

Разбярэмся!

Абянячаліся ў Чырвоным касцёле. І ўвесь час разам, адзін аднаму дапамагаюць. Галіна Карпаўна расказала мне адзін выпадак, які адбыўся яшчэ на вяселлі: «За сталом я сказала мужу: «Пі колькі хочаш, толькі нямшам». Усе смяяліся. Але воль так мы і пражылі — саступаючы адзін аднаму».

Я паікавіўся, якую параду можна даць сучаснай моладзі, каб яны стваралі такія ж моцныя сем'і. «Зараз маладыя хочучы, каб адпачыліся ў іх ужо адразу ўсе былі: і кватэра, і машына... Але гэта немагчыма. Моладзь баіцца цяжкасці, — тлумачыць шчаслівае староўя. — А галоўнае — мець цярпенне і павягу адно да аднаго. Трэба умець саступаць. І нельга дружна, дык можна ўсё зрабіць і з усім справіцца».

Гісторыя першая

Яны ўжо 53 га